

'Groot-Oost-Aziatische oorlog' diende te worden vrijgelaten: de inheemse Knil-militairen.

De inheemse Knil-militairen

Gelijk eerder vermeld, weten wij niet precies hoeveel inheemse Knil-militairen in krijgsgevangenschap raakten. Wij nemen aan dat in de week van de gevechten op Java en in de dagen die op de algemene capitulatie van het Knil volgden, verscheidene duizenden Javaanse en Soendaneze militairen er vandoor zijn gegaan: voor hen was dat minder moeilijk dan voor de Ambonnezen, Menadonezen en Timorezen, aangezien zij zonder op te vallen in de miljoenenbevolking op Java konden verdwijnen. Ambonnezen, Menadonezen en Timorezen hebben evenwel in de regel een ietwat afwijkend uiterlijk en velen van hen hadden op Java (voor de Buitengewesten gold hetzelfde) wel een gezin maar geen andere familierelaties. Die gezinnen waren gehuisvest in oorden waar militairen die wilden verdwijnen, zich juist niet moesten vertonen: in en bij de garnizoensplaatsen. Daar kwam dan nog bij dat veel Javanen en Sumatranen een zekere animositeit koesterden vooral tegen de Ambonnezen die als bij uitstek trouwe Knil-militairen bekend stonden en bovendien meestal Christenen waren in een Islamietische omgeving, en die animositeit leidde in de allereerste periode van de Japanse bezetting, toen in menige streek Indonesische nationalistes de toon aangaven, tot aanzienlijke spanningen: op Java deden zich gevallen voor waarbij Ambonnezen zich veiligheidshalve als Arabieren vermomden.

De Japanse militaire besturen wilden alle inheemse ex-Knil-militairen pressen tot dienstneming als hulpsoldaten, *heiho*'s, maar zij maakten daarbij dit verschil dat zij de Ambonnezen en Menadonezen, die Christenen waren, vasthielden en de meeste overige inheemse militairen vrijlieten.

Begonnen werd met alle inheemse militairen, officieren en minderen, te scheiden van de Nederlandse en Indisch-Nederlandse door hen in aparte kampen bijeen te brengen en (althans op Java) de inheemse bestuurders te gelasten er zorg voor te dragen dat inheemse militairen die gedrost waren, zich alsnog als krijgsgevangenen zouden melden. In het kamp te Magelang (meer gegevens hebben wij niet) deden dat, aldus ds. J. C. Hamel die zich als predikant vrijwillig naar dat kamp begeven had, 'honderden Javanen . . . *Wedono*'s hadden hen opgepakt, uit vrees